

НАЦИОНАЛЕН СЕМИНАР
ОТ РЪДЪРФОРД
ДО КОЛАЙДЕРА...

СБОРНИК РЕЗЮМЕТА



24-25 МАРТ 2011, ЯМБОЛ

КОРЕННИТЕ НА ТЕОРЕТИЧНАТА ФИЗИКА В БЪЛГАРИЯ

Ганка Камишева

Институт по физика на твърдото тяло - БАН, гр. София

Корените на теоретичната физика са положени в България през първата половина на XX век. Физико-математическият факултет на Софийския университет станал център за научни изследвания в областите: теоретична метеорология, аналитична механика, балистика, теоретична астрономия, теоретична физикохимия и класическа динамика. В него са получени нови балистични подобрения, описани са нехолономни механични системи, създадена е кинетична теория на молекулния кристален растеж и е установен кондензационен закон. Сред българските теоретични резултати в областта на физическите науки през първата половина на XX век се откроява "реакционната теория", която разширява третия принцип на Нютон с ротация около подвижен център.

Постигнатите у нас теоретични резултати в областта на физическите науки са плод на специализации в Европейски научни центрове. На собствени разноски в чуждестранни университети учат трийсет и шест доктори по физика, чийто дипломи са легализирани в България до 1950 г. В триайсет от тях са използвани теоретични методи. В допълнение към трите стипендии, дадени от Рокфелеровата и Хумболтовата фондации, Физико-математическият факултет на Софийския университет изпратил в чужбина 17 асистенти, които работили теоретично в областта на физическите науки в университетските центрове на Германия (9) и Франция (8).

Теоретична физика специализирали петима българи. Университетът в град Тулуз, Франция, бил център по теоретична физика, в който преди Първата световна война работят Н. Стоянов и Г. Манев. Другият френски център по теоретична физика се намирал в Париж, където през 30-те години на XX век учили д-р А. Дацев и Х. Я. Христов. Германските центрове по теоретична физика в Гьотинген и Берлин подготвили един български студент (Р. Зайков) през 20-те години на XX век.

Аналитична механика специализирали четирима асистенти от Софийския университет. Те работили в университетите в Лиеж (д-р С. Ганев), Париж (И. Ценов), Мюнхен (д-р Г. Брадистилов) и Гьотинген (д-р Б. Долапчиев).

Теоретична астрономия изучавали в чужбина четирима асистенти от Софийския университет. Те работили в Париж (Й. Ковачев, д-р К. Попов), Потсдам (Й. Ковачев), Лайпциг (д-р В. Христов), Мюнхен,

Гьотинген, и Берлин (д-р Н. Бонев).

Теоретична физикохимия в германските университети в Берлин и
Бреслау (Вроцлав) учили д-р И. Н. Странски и д-р Р. Каишев.
Теоретична метеорология изучавали в Берлин д-р С. Стайков и д-р
Л. Кръстанов.

Десет от специализиралите в чужбина асистенти се завърнали с до-
кторат по физика, а шестима се хабилитирали в България без доктор-
ска степен. В резултат на "postdoc" специализация, четирима доктори
по физика от Софийския университет сменили изследователската си
област (д-р К. Попов, д-р И. Н. Странски, д-р Р. Каишев, и д-р Л.
Кръстанов).

След Франция и Германия, доктори по физика започнал да подготвя
теоретично и Софийския университет през 30-те години на ХХ век.
Във Физико-математическият факултет са записани за редовно обуче-
ние десет докторанти по физика. Те работили средно по 11 семестъра и
само четирима от тях завършили с научна степен доктор по физика.
Две от дисертациите по физика, защитени до 1950 година са теоретич-
ни (на д-р Любомир Кръстанов и на д-р Малина Малчева).